

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy

01/2020

Porovnanie legislatívy upravujúcej rovnosť rodičov a syndróm rodičovského odlúčenia vo vybraných štátoch

Vypracoval: Mgr. Peter Plenta, PhD., Odbor Parlamentný inštitút

Schválila: Mgr. Natália Švecová, riaditeľka Odboru Parlamentný inštitút

Bratislava

17. februára 2020

Anotácia:

Predložený materiál porovnáva legislatívnu úpravu rovnosti rodičovských práv na Slovensku a vo vybraných krajinách Európskej únie, Európskeho združenia voľného obchodu a Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj.

Kľúčové slová:

rodina, zákon o rodine, rodičovské práva, rodičovská rovnosť, syndróm rodičovského odcudzenia

Porovnávací analýza: Porovnanie legislatívy upravujúcej rovnosť rodičov a syndróm rodičovského odlúčenia vo vybraných štátoch

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov.

Obsah

Úvod.....	4
1.1. Legislatívna úprava rovnosti rodičov ohľadom rodičovskej starostlivosti v Slovenskej republike.....	5
1.2. Legislatívna úprava syndrómu rodičovského odlúčenia (syndrómu zavrhnutého rodiča) v Slovenskej republike.....	6
2. Legislatívna úprava rovnosti v prípade rodičovskej starostlivosti v krajinách Európskej únie, Európskeho združenia voľného obchodu a Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj.....	7
2.1. Uplatňovanie rovnosti medzi rodičmi.....	7
2.2. Právo na komunikáciu.....	9
2.3. Právo na osobné stretnutia.....	9
2.4. Prevencia narušenia vzťahov medzi rodičom a dieťaťom.....	10
2.5. Právo na informácie.....	10
2.6. Právo na spoločné rozhodovanie v dôležitých otázkach.....	11
4. Záver.....	13
5. Použité zdroje.....	14

Úvod

Predložený materiál porovnáva legislatívnu **úpravu rovnosti rodičovských práv** na Slovensku a vo vybraných krajinách Európskej únie, Európskeho združenia voľného obchodu a Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj. Zatiaľ čo všeobecná úprava práv a povinností rodičov je zvyčajne **podobná** slovenskej legislatíve, niektoré krajiny majú **podrobnejšie** stanovený rozsah určitých práv. Týka sa to najmä práva rodičov na komunikáciu s dieťaťom, práva na osobné stretnutia, práva na informácie a práva na spoločné rozhodovanie v dôležitých otázkach. Žiadna zo skúmaných krajín nemá vo svojej legislatíve upravený „**syndróm rodičovského odlúčenia**“ (v slovenčine aj „syndróm zavrhnutého rodiča“). Podobne ako v prípade Slovenska, štátne inštitúcie v daných krajinách nepovažujú spomínaný syndróm za uznávanú diagnózu.

Analýza reaguje na **Rezolúciu 2079 Parlamentného zhromaždenia Rady Európy**¹ z roku 2015 zameranej na „rovnosť a zdieľanú rodičovskú zodpovednosť a úlohu otcov“. Rezolúcia okrem iného konštatuje, že „otcovia niekedy čelia zákonom, praktikám a predsudkom, ktoré môžu spôsobiť, že dôjde k narušeniu vzťahov s ich deťmi.“ Vzhľadom na to Parlamentné zhromaždenie vyzvalo členské štáty, aby „**zabezpečili** rodičom rovnaké práva ohľadom detí, garantovali každému rodičovi právo na informácie o dieťati a možnosť podieľať sa na dôležitých rozhodnutiach ovplyvňujúcich život a vývoj dieťaťa.“

Krajiny Európskej únie (EÚ) majú v mnohých ohľadoch podobnú legislatívu týkajúcu sa práv a povinností rodičov. Vo všetkých členských štátoch EÚ má **automaticky** rodičovské práva a povinnosti vo vzťahu k dieťaťu matka, ako aj otec, ktorý je manželom matky. Vo väčšine prípadov vykonávajú rodičia tieto práva a povinnosti spoločne. Avšak zákony, ktoré určujú práva a povinnosti otca, ktorý nie je manželom matky, sa v jednotlivých krajinách **líšia**. Vo všetkých členských štátoch EÚ sa uznáva, že deti majú právo na osobný vzťah a priamy styk s obidvoma rodičmi, a to aj vtedy, keď žijú v rôznych krajinách.²

Vzhľadom na to, že legislatíva ohľadom rodičovských práv a povinností je často dostupná iba v národných jazykoch, obrátili sme sa na **European Center for Parliamentary Research and Documentation** (Európske centrum pre parlamentný výskum a dokumentáciu, ECPRD) so žiadosťou o informácie zo zahraničných parlamentov. Požiadavka bola do siete ECPRD zaslaná pod názvom Shared parental responsibility and Parental Alienation

¹ Parliamentary Assembly of the Council of Europe. *Resolution 2079 - Equality and shared parental responsibility: the role of fathers*. 2015. Dostupné na internete <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=22220>. [cit. 15.01.2020]

² Európska Únia. *Rodičovské práva a povinnosti*. Dostupné na internete https://europa.eu/youreurope/citizens/family/children/parental-responsibility/index_sk.htm [cit. 15.01.2020].

Syndrom (PAS) pod číslom 4250. Spolu s vlastným výskumom bola analyzovaná legislatíva dvadsiatich piatich krajín, konkrétne: Bulharska, Českej republiky, Estónska, Fínska, Francúzska, Grécka, Chorvátska, Írska, Islandu, Kanady, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Nemecka, Nórska, Poľska, Portugalska, Rakúska, Rumunska, Slovinska, Spojeného kráľovstva, Španielska, Švédska, Talianska a Turecka. V niektorých prípadoch bolo znenie legislatívy podobné, v takom prípade boli do materiálu zahrnuté legislatívne akty, ktoré najpodrobnejšie opisujú jednotlivé rodičovské práva.

1.1. Legislatívna úprava rovnosti rodičov ohľadom rodičovskej starostlivosti v Slovenskej republike

Práva a povinnosti rodičov, ich vzájomné vzťahy ako aj vzťah k deťom upravuje predovšetkým **zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**.³ Článok štyri upravuje, že rodičovské práva a povinnosti patria obom rodičom. V zmysle § 24 spomínaného zákona existuje možnosť zveriť dieťa do **striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov**, ak je to v záujme dieťaťa. Odsek štyri § 24 ďalej ukladá súdu pri rozhodovaní rešpektovať právo maloletého dieťaťa na zachovanie jeho vzťahu k obidvom rodičom, právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov a právo dieťaťa na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvomi rodičmi. Odsek päť § 24 garantuje rodičovi, ktorému dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti, **právo na pravidelné informovanie** sa o maloletom dieťati. Tohto práva na informovanie sa rodič môže domáhať aj na súde.

§ 25 odsek štyri stanovuje, že ak jeden z rodičov opakovane bezdôvodne a zámerne neumožňuje druhému rodičovi styk s maloletým dieťaťom, súd môže na návrh niektorého z rodičov zmeniť rozhodnutie o osobnej starostlivosti. V zmysle § 31 sa určuje právo na zastupovanie maloletého dieťaťa. Žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom.

Slovenský právny poriadok **priznáva rodičovské práva (a povinnosti) obom rodičom**. Obom rodičom (najmä s ohľadom na rodiča ktorému nebolo zverené do starostlivosti) priznáva právo na zachovanie vzťahu, právo na osobný kontakt, právo na informácie a právo na (spolu) rozhodovanie o zásadných otázkach. Bližšie však uplatňovanie rovnosti oboch rodičov neupravuje.

³ Zákon č. 36/2005 Z. z. z 19. januára 2005 o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

1.2. Legislatívna úprava syndrómu rodičovského odlúčenia (syndrómu zavrhnutého rodiča) v Slovenskej republike

Syndróm rodičovského odlúčenia (v angličtine Parent Alienation Syndrome, PAS), respektíve v slovenčine častejšie používaný termín syndróm zavrhnutého rodiča nie je súčasťou slovenskej legislatívy. Viaceré profesijné organizácie upozorňujú, že tento syndróm **nie je odborné uznávaným** termínom, a preto by sa naň nemalo prihliadať pri rozhodovaní súdu.

Na webovom sídle Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky bola 8. júna 2016 zverejnená **správa** Syndróm zavrhnutého rodiča a rozhodovanie o maloletých⁴ zo stretnutia medzi zástupkyňou SR pred Európskym súdom pre ľudské práva (ESLP), zástupcami Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny, Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny, Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch a Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Ako sa uvádza v správe „cieľom uvedeného stretnutia bolo upozornenie na to, že koncept „syndrómu zavrhnutého rodiča“ prenikol do slovenskej klinickej, sociálnej a súdnej praxe a negatívne ovplyvňuje rozhodovanie orgánov verejnej moci a súdov vo veciach týkajúcich sa maloletých.“

Zúčastnení zástupcovia vydali vyhlásenie,⁵ v ktorom sa okrem iného uvádza:

- Syndróm zavrhnutého rodiča (SZR) sa **definuje** ako „porucha u detí, ktorá vzniká takmer výlučne v priebehu súdnych sporov o dieťa, ak jeden z rodičov (zvyčajne matka) programuje dieťa k nenávisti voči druhému rodičovi (zvyčajne otcovi). Dieťa sa potom stáva aktívnym účastníkom a pripojí sa k programujúcemu rodičovi so svojimi vlastnými scenármi „očierňovania“.“
- SZR bol v krajine svojho vzniku (USA) označený za vedecky nepreukázaný a nespĺňajúci kritériá dôkazu pred súdom s tým, že jeho zohľadnenie môže mať za následok nesprávne rozhodnutia vo veciach týkajúcich sa maloletých.
- SZR **aktuálne nie je oficiálnym psychopatologickým syndrómom**, nevyskytuje sa v medicínskej – psychiatrickej syndromológii a nie je stanovený ani ako nozologická jednotka, resp. diagnóza v oficiálnych medzinárodných systémoch klasifikácie chorôb. V Slovenskej republike je záväzne platná Medzinárodná klasifikácia chorôb MKCH 10

⁴ Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. *Syndróm zavrhnutého rodiča a rozhodovanie o maloletých*. 8.6.2016. Dostupné na internete

<https://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=2093>. [cit. 15.01.2020].

⁵ Vyhlásenie k syndrómu zavrhnutého rodiča. 2016. Dostupné na internete

<https://www.justice.gov.sk/SiteAssets/Lists/Aktuality/NewForm/Vyh%C3%A1senie%20k%20syndr%C3%B3mu%20zavrhnut%C3%A9ho%20rodi%C4%8Da.pdf>. [cit. 15.01.2020]

(ICD-10), v tejto klasifikácii spomenutý SZR (PAS) nie je uvedený, preto nie je možné stanovovať ho ako diagnózu, ale ani popisne ako syndróm.

2. Legislatívna úprava rovnosti v prípade rodičovskej starostlivosti v krajinách Európskej únie, Európskeho združenia voľného obchodu a Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj

Druhá časť materiálu je zameraná na aplikáciu rovnosti medzi rodičmi vo veci rodičovských práv ako aj prevencii odcudzenia medzi rodičom (predovšetkým rodičom, ktorému nebolo dieťa zverené do trvalej starostlivosti) a maloletými deťmi. Vybrané boli legislatívne opatrenia z krajín, ktoré majú určité práva ustanovené detailnejšie ako v slovenskej legislatíve.

Analyzovaných je šesť oblastí:

1. uplatňovanie rovnosti medzi rodičmi;
2. právo na komunikáciu;
3. právo na osobné stretnutia;
4. prevencia narušenia vzťahov medzi rodičom a dieťaťom;
5. právo na informácie;
6. právo na spoločné rozhodovanie v dôležitých otázkach.

2.1. Uplatňovanie rovnosti medzi rodičmi

Krajina	Právny predpis	Znenie
Grécko	Občiansky zákonník, článok 1511 (reforma rodinného práva novelou č. 1329/1983) ⁶	Rozhodnutie súdu musí tiež rešpektovať rovnosť medzi rodičmi a nerobiť žiadne rozdiely na základe pohlavia, rasy, jazyka, náboženstva, politickej alebo inej orientácie, občianstva, národnosti, sociálneho pôvodu alebo majetkových pomerov.
Island	Zákon o manželstve č. 31/1993 a zákon o deťoch č. 76/20037	Rodičia majú spoločnú starostlivosť o ich deti po rozvoze alebo rozpade registrovaného spoluzitia, pokiaľ nie je rozhodnuté inak.

⁶ ECPRD. Shared parental responsibility and Parental Alienation Syndrome (PAS) č. 4250.

⁷ Custody of children and visitation rights (Iceland). Dostupné na internete https://www.island.is/en/family/marriage_and_partners/custody_of_children_and-visiting_rights/ [cit. 15.01.2020] a Family policy in Iceland: An overview. Dostupné na internete <http://thjodmalastofnun.hi.is/sites/thjodmalastofnun.hi.is/files/skrar/familypolicyiniceland.pdf> [cit. 15.01.2020]

Porovnávací analýza: Porovnanie legislatívy upravujúcej rovnosť rodičov a syndróm rodičovského odlúčenia vo vybraných štátoch

Lotyšsko	Občiansky zákonník (prvá časť – rodinné právo) ⁸	Zverenie do osobnej starostlivosti neznamená zníženie starostlivosti pre rodiča, ktorému dieťa nebolo zverené ale zvýšenie práv rodiča, ktorému dieťa zverené bolo. Rozhodnutie o zverení do osobnej starostlivosti nesmie žiadnym spôsobom ovplyvniť povinnosť druhého rodiča prispievať na výchovu dieťaťa ani jeho právo na prístup k dieťaťu.
Nórsko	Zákon o deťoch ⁹	Všetky deti narodené 1. januára 2020 a neskôr majú rodičov so zdieľanou rodičovskou zodpovednosťou. Toto sa vzťahuje na rodičov, ktorí sú zosobášení, deti, ktorých rodičia žijú v spoločnej domácnosti a deti, ktorých rodičia nežijú spolu. Rodičovská zodpovednosť prináša práva a povinnosti robiť rozhodnutia týkajúce sa osobných záležitostí dieťaťa, napríklad výber mena, výber vierovyznania, súhlas s liečbou, žiadosť o pas a právo robiť rozhodnutia ohľadne finančných záležitostí.
	Zákon o deťoch, kapitola 6, § 4410	Cestovné náklady spojené s prístupom k dieťaťu by mali byť zdieľané proporčne medzi oboma rodičmi na základe ich príjmu, pokiaľ sa nedohodnú inak. Náklady sú rozdelené na cestovné náklady dieťaťa, nevyhnutné cestovné náklady rodičov spojené s privedením dieťaťa a cestovné náklady navštevujúceho rodiča na miesto, kde dieťa žije.
Taliansko	Občiansky zákonník, článok 33711	Maloleté dieťa má právo udržiavať vyrovnaný a neprerušovaný vzťah s oboma rodičmi, ako aj právo dostávať starostlivosť, vzdelanie a morálnu asistenciu od oboch rodičov.

⁸ Civil Code (Latvia). Dostupné na internete <https://likumi.lv/ta/en/en/id/225418-the-civil-law> [cit. 15.01.2020].

⁹ Parents who have a child outside of a relationship automatically have joint parental responsibility (Norway). Dostupné na internete <https://www.regjeringen.no/en/topics/families-and-children/innsiktsartikler/foreldreskap/parents-who-have-a-child-outside-of-a-relationship-automatically-have-joint-parental-responsibility/id2677292/> [cit. 15.01.2020].

¹⁰ The Children Act (Norway). Dostupné na internete: <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/the-children-act/id448389/>. [cit. 15.01.2020].

¹¹ ECPRD. Shared parental responsibility and Parental Alienation Syndrome (PAS) č. 4250.

2.2. Právo na komunikáciu

Krajina	Právny predpis	Znenie
Grécko	Občiansky zákonník, článok 1520 (reforma rodinného práva novelou č. 1329/1983) ¹²	Rodič, s ktorým dieťa nežije, má zachované právo na osobnú komunikáciu s ním. Rodičia nemajú právo brániť komunikácii dieťaťa ani s ostatnými príbuznými, s výnimkou vážnych dôvodov.
Poľsko	Zákonník o rodine a opatere, článok 113, ods. 2 ¹³	Kontakt s dieťaťom predovšetkým zahŕňa trávenie času s dieťaťom (osobné stretnutia, branie dieťaťa mimo miesta trvalého bydliska), priamu komunikáciu, udržiavanie korešpondencie, používanie ďalších prostriedkov diaľkovej komunikácie, vrátane elektronickej komunikácie.

2.3. Právo na osobné stretnutia

Krajina	Právny predpis	Znenie
Česká republika	Zákona č. 89/2012 Sb. (Občiansky zákonník), § 888 ¹⁴	Rodič, ktorý ma dieťa v opatere je povinný ho na stretnutie s druhým rodičom riadne pripraviť, stretnutie s druhým rodičom riadne umožniť a pri výkone práva na osobné stretnutie s dieťaťom v potrebnom rozsahu s druhým rodičom spolupracovať.
Maďarsko	Občiansky zákonník, Sekcia 4:173 ¹⁵	Dieťa má právo na udržiavanie osobného vzťahu a priamy kontakt na pravidelnom základe s rodičom žijúcim oddelene. Rodič alebo iná osoba vychovávajúca dieťa sa musí uistiť, že právo na udržanie osobného vzťahu sa vykonáva bez prekážok.
Nórsko	Zákon o deťoch, kapitola 6, § 42 ¹⁶	Dieťa má právo na prístup k oboj rodičom, aj keď žijú oddelene. Rodičia majú vzájomnú zodpovednosť za implementáciu práva na prístup.

¹² Tamže.

¹³ Tamže.

¹⁴ Zákon č. 89/2012 Sb. Občianský zákonník v znení neskorších predpisov.

¹⁵ Act V of 2013 on the Civil Code (Hungary). Dostupné na internete http://njt.hu/translated/doc/I2013T0005P_20180808_FIN.pdf [cit. 15.01.2020].

¹⁶ The Children Act (Norway). Dostupné na internete: <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/the-children-act/id448389/>. [cit. 15.01.2020].

Slovensko	Rodinný zákonník, článok 141 ¹⁷	Ak rodič, s ktorým dieťa žije, bráni kontaktu medzi dieťaťom a druhým rodičom, a kontakt nemôže byť vykonaný ani s profesionálnou asistenciou sociálneho centra, súd môže rozhodnúť, na žiadosť jedného z rodičov, že rodič brániaci kontaktu bude zbavený starostlivosti o dieťa. Dieťa bude zverené druhému rodičovi, ak súd verí, že právo na kontakt a záujem dieťaťa môžu byť ochránené iba takýmto spôsobom.
Rakúsko	Občiansky zákonník, §186-188 ¹⁸	Právo na kontakt zahŕňa osoby, ktoré majú rodinné väzby na dieťa. Kontakt by mal zahŕňať voľný čas dieťaťa ako aj čas jeho povinností. Kontakt môže byť nariadený a vynútený aj proti vôli jedného z rodičov.

2.4. Prevencia narušenia vzťahov medzi rodičom a dieťaťom

Krajina	Právny predpis	Znenie
Česká republika	Zákona č. 89/2012 Sb. (Občiansky zákonník), §889 ¹⁹	Rodič, ktorý má dieťa v starostlivosti, aj druhý rodič sa musia zdržať všetkého, čo narušuje vzťah dieťaťa k obojmu rodičom, alebo čo sťažuje výchovu dieťaťa.
Estónsko	Zákon o rodine, §143 ods. 2 ²⁰	Rodič sa má zdržať takeho konania, ktoré je škodlivé pre vzťah medzi dieťaťom a ďalším rodičom, alebo ktoré sťažuje výchovu dieťaťa.
Lotyšsko	Občiansky zákonník (prvá časť – rodinné právo) ²¹	Všetky osoby majú povinnosť sa zdržať takých aktivít, ktoré môžu negatívne ovplyvniť vzťah dieťaťa k jednému z rodičov.

2.5. Právo na informácie

Krajina	Právny predpis	Znenie
Česká republika	Zákon č. 89/2012 Sb. (Občiansky zákonník), § 890 ²²	Rodičia sú povinní sa vzájomne informovať o všetkom podstatnom, čo sa týka dieťaťa a jeho záujmov.

¹⁷ ECPRD. Shared parental responsibility and Parental Alienation Syndrome (PAS) č. 4250.

¹⁸ Tamže.

¹⁹ Tamže.

²⁰ Family Law Act (Estonia). Dostupné na internete

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013016/consolide> [cit. 15.01.2020].

²¹ Civil Code (Latvia). Dostupné na internete <https://likumi.lv/ta/en/en/id/225418-the-civil-law> [cit. 15.01.2020].

²² Zákon č. 89/2012 Sb. Občiansky zákoník v znení neskorších predpisov.

Porovnávacia analýza: Porovnanie legislatívy upravujúcej rovnosť rodičov a syndróm rodičovského odlúčenia vo vybraných štátoch

Chorvátsko	Zákon o rodine, článok 112 ²³	Rodič má právo na dôležité informácie ohľadom dieťaťa, napríklad o jeho zdraví alebo výsledkoch v škole.
Maďarsko	Občiansky zákonník, Sekcia 4:174 ²⁴	Rodič, ktorému je zverené dieťa do osobnej starostlivosti, by mal informovať rodiča žijúceho oddelene o vývoji dieťaťa, zdraví a študijných výsledkoch v dohodnutých intervaloch a poskytnúť všetky požadované informácie týkajúce sa dieťaťa.
Nórsko	Zákon o deťoch, kapitola 6, § 47 ²⁵	Ak má jeden z rodičov zverené dieťa do výlučnej osobnej starostlivosti, mal by druhému rodičovi poskytovať informácie o dieťati, ak o to požiada. Druhý rodič má tiež právo na získanie informácií o dieťati z centier starostlivosti, škôl, zariadení sociálnych a zdravotníckych služieb a polície.

2.6. Právo na spoločné rozhodovanie v dôležitých otázkach

Krajina	Právny predpis	Znenie
Chorvátsko	Zákon o rodine, článok 104 ²⁶	Rodičia, ktorí nežijú spolu, majú povinnosť spoločne a pravidelne vykonávať rodičovskú zodpovednosť vo vzájomnej zhode a na základe rodičovského plánu. Obsah rodičovského plánu je stanovený zákonom o rodine. S vypracúvaním rodičovského plánu môžu rodičom pomôcť rodinní mediátori alebo môžu rodičia využiť odbornú pomoc a služby centra sociálneho zabezpečenia alebo právnik.
Island	Zákon o manželstve č. 31/1993 a zákon o deťoch č. 76/2003 ²⁷	Rodičia musia vzájomne konzultovať všetky dôležité rozhodnutia ktoré sa majú urobiť s ohľadom na záujmy dieťaťa napr. kde má bývať a kde má chodiť do školy.

²³ ECPRD. Shared parental responsibility and Parental Alienation Syndrome (PAS) č. 4250.

²⁴ Act V of 2013 on the Civil Code (Hungary). Dostupné na internete http://njt.hu/translated/doc/f2013T0005P_20180808_FIN.pdf [cit. 15.01.2020].

²⁵ The Children Act (Norway). Dostupné na internete: <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/the-children-act/id448389/>. [cit. 15.01.2020].

²⁶ ECPRD. Shared parental responsibility and Parental Alienation Syndrome (PAS) č. 4250.

²⁷ Custody of children and visitation rights (Iceland). Dostupné na internete https://www.island.is/en/family/marriage_and_partners/custody_of_children_and-visiting_rights/ [cit. 15.01.2020] a Family policy in Iceland: An overview. Dostupné na internete <http://thjodmalastofnun.hi.is/sites/thjodmalastofnun.hi.is/files/skrar/familypolicyiniceland.pdf> [cit. 15.01.2020]

Litva	Občiansky zákonník článok 3.156 (Rovnosť rodičovskej autority) ²⁸	Rodičia sú spoločne aj jednotlivo zodpovední za starostlivosť a vzdelanie dieťaťa.
--------------	---	--

3. Úprava syndrómu rodičovského odlúčeného v krajinách Európskej únie, Európskeho združenia voľného obchodu a Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj²⁹

Žiadna zo skúmaných krajín nemá vo svojej legislatíve upravený syndróm rodičovského odlúčeného. Avšak len v niektorých prípadoch boli **špecifikované dôvody**. Dvomi hlavnými dôvodmi sú: a) syndróm rodičovského odlúčeného nie je odborne uznávaný termín a nie je zaradený do medzinárodnej klasifikácie chorôb; b) rezorty, zodpovedné za starostlivosť a výchovu detí prípadne ďalšie štátne inštitúcie, syndróm taktiež neuznávajú.

Napríklad **španielska Generálna súdna rada** uviedla, že averzia detí voči jednému z rodičov a odmietanie návštev sa dajú vysvetliť aj bez „pseudo-vedeckých teórií, napríklad normálnou detskou úzkosťou po rozchode rodičov, nevhodným správaním rodiča, alebo existenciou predchádzajúceho násilia zo strany jedného z rodičov.“ V praxi však na syndróm **odkazovali pri svojich rozhodnutiach súdy alebo súdni znalci** (napr. Španielsko, Česká republika). V niektorých krajinách **existujú združenia** (napr. vo Francúzsku), ktoré sa tento syndróm snažia zahrnúť do národnej legislatívy.

Viacere krajiny však v praxi uznávajú, že môže dochádzať k manipulácii zo strany jedného z rodičov a tiež k „rodičovskému odcudzeniu“. **České ministerstvo zdravotníctva** napríklad pre médiá uviedlo, že rodičovské odcudzenie je z hľadiska „psychopatológie podmnožinou javu, ktorý bežne nazývame v širšom význame slova týraním dieťaťa.“³⁰ Podobne tak aj **rumunská komora psychológov** v roku 2016 vydala oficiálnu správu, podľa ktorej „fenomén rodičovského odcudzenia je uznaný ako forma vážneho (emocionálneho) psychologického zneužívania dieťaťa pozostávajúceho zo systematického očierňovania jedného z rodičov tým druhým s cieľom odcudziť dieťa druhému rodičovi.“³¹

²⁸ Civil code of the Republic of Lithuania. Dostupné na internete <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.245495> [cit. 15.01.2020].

²⁹ Spracované na základe odpovedí ECPRD požiadavky č. 4250.

³⁰ Kabátová, Šárka. *Český unikát. Poslankyně chce konec znalců, kteří řeší syndrom zavrženého rodiče*. 12.06.2017. Dostupné na internete https://www.lidovky.cz/domov/ceske-specifikum-znalci-pracuji-se-syndromem-zavrzeneho-rodice-ktery-nikde-neuznavaji.A170608_154441_in_domov_sk. [cit. 15.01.2020].

³¹ ECPRD. Shared parental responsibility and Parental Alienation Syndrome (PAS) č. 4250.

4. Záver

Väčšina európskych krajín má **podobným spôsobom** upravenú rovnosť a práva a povinnosti rodičov vo vzťahu k ich maloletým deťom. V niektorých oblastiach však skúmané štáty **podrobnejšie definujú** určité práva a povinnosti rodičov, a to najmä ohľadom: 1. uplatňovania rovnosti medzi rodičmi; 2. práva na komunikáciu; 3. práva na osobné stretnutia; 4. prevenciu narušenia vzťahov medzi rodičom a dieťaťom; 5. práva na informácie; 6. práva na spoločné rozhodovanie v dôležitých otázkach. **Tieto príklady by mohli slúžiť na doplnenie slovenskej legislatívy** s cieľom posilniť práva rodiča, ktorý žije oddelene od svojho maloletého dieťaťa.

Žiadna zo skúmaných krajín nemá vo svojej legislatíve upravený „syndróm odcudzeného rodiča“, ktorý nie je zaradený do medzinárodnej klasifikácie chorôb. Avšak niektoré štáty uznávajú, že k odcudzeniu medzi rodičom a dieťaťom **môže dochádzať**, či už prirodzene kvôli limitovaným vzájomným kontaktom alebo pod vplyvom jedného z rodičov.

Na druhej strane však platí, že k odcudzeniu medzi dieťaťom a rodičom (zvyčajne tým, ktorému nebolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti) v niektorých prípadoch naozaj **dochádza**. Nie je to nevyhnutne vždy dôsledok správania sa druhého rodiča alebo iných osôb. Redukcia osobného styku a komunikácie však môže mať podobný následok.

5. Použité zdroje

- 1) Act V of 2013 on the Civil Code (Hungary). Dostupné na internete http://njt.hu/translated/doc/J2013T0005P_20180808_FIN.pdf [cit. 15.01.2020].
- 2) Civil Code (Latvia). Dostupné na internete <https://likumi.lv/ta/en/en/id/225418-the-civil-law> [cit. 15.01.2020].
- 3) Civil code of the Republic of Lithuania. Dostupné na internete <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.245495> [cit. 15.01.2020].
- 4) Custody of children and visitation rights (Iceland). Dostupné na internete https://www.island.is/en/family/marriage_and_partners/custody_of_children_and-visiting_rights/ [cit. 15.01.2020].
- 5) ECPRD. Shared parental responsibility and Parental Alienation Syndrome (PAS) č. 4250. [cit. 15.01.2020].
- 6) Európska Únia. Rodičovské práva a povinnosti. Dostupné na internete https://europa.eu/youreurope/citizens/family/children/parental-responsibility/index_sk.htm [cit. 15.01.2020].
- 7) Family Law Act (Estonia). Dostupné na internete <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013016/consolide> [cit. 15.01.2020].
- 8) Kabátová, Šárka. Český unikát. Poslankyně chce konec znalců, kteří řeší syndrom zavrženého rodiče. 12.06.2017. Dostupné na internete https://www.lidovky.cz/domov/ceske-specifikum-znalci-pracuji-se-syndromem-zavrzeneho-rodice-ktery-nikde-neuznavaji.A170608_154441_ln_domov_sk. [cit. 15.01.2020].
- 9) Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Syndróm zavrhnutého rodiča a rozhodovanie o maloletých. 8.6.2016. Dostupné na internete <https://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=2093>. [cit. 15.01.2020].
- 10) Parents who have a child outside of a relationship automatically have joint parental responsibility (Norway). Dostupné na internete <https://www.regjeringen.no/en/topics/families-and-children/innsiktsartikler/foreldreskap/parents-who-have-a-child-outside-of-a-relationship-automatically-have-joint-parental-responsibility/id2677292/> [cit. 15.01.2020].

- 11) Parliamentary Assembly of the Council of Europe. Resolution 2079 - Equality and shared parental responsibility: the role of fathers. 2015. Dostupné na internete <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=22220>. [cit. 15.01.2020].
- 12) Vyhlásenie k syndrómu zavrhnutého rodiča. 2016. Dostupné na internete <https://www.justice.gov.sk/SiteAssets/Lists/Aktuality/NewForm/Vyhl%C3%A1senie%20k%20syndr%C3%B3mu%20zavrhnut%C3%A9ho%20rodi%C4%8Da.pdf>. [cit. 15.01.2020].
- 13) The Children Act (Norway). Dostupné na internete: <https://www.regjeringen.no/en/dokumenter/the-children-act/id448389/>. [cit. 15.01.2020].
- 14) Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník v znení neskorších predpisov. Česká republika. [cit. 15.01.2020].
- 15) Zákon č. 36/2005 Z. z. Zákon z 19. januára 2005 o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na internete <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/36/20170701.html> [cit. 15.01.2020].